

תיאטרון

בהרצה

דינם קצרים וקצרים, קבועים, יאיר פנטילט ואני לייצג את מכבי ישראל בתחרויות. אולם מועמדותו של פנטילט נפלה משהגיע מברק מהוועדה המארגנת ובו נאמר כי בגלל העדר צעים למרחקים בינוניים, בוטלו תחרויות האתלטיקה. נותרת מועמד יחידי לנסיעה הארוכה והקוסמת.

אליבא דאמת, חשתי קצת מפני הנסיעה לישות שבה הסעירה לאחרונה את דעת ה' קהל בישראל ובעולם לרגל גל האנטישמיות העובר עליה. אני צעיר, בפברואר ימלא לי 17, אך הרגשתי הפחד שתקפה אותי, נמלה ברצון העז לצאת, לראשונה בחיי, לסיור כה ארוך. ציפיתי להדרסה מסוימת מאנשי המכבי העולמי, אלה שסייעו בהזמנתי ל' דרום-אמריקה, אך הדרסה זו לא באה. לפתע היטלה עלי שליחות לאומית-ספורטיבית, ו' האמת היא כי לא ידעתי כיצד אצא מהעסק. "האנטישמיות עדיין לא הגיעה". היום המאשר הניע, כרטיס-הטיסה היה בכיסי. הגעתי ללוד מוכן לעלות למטוס, אך לפתע נשמע קול ברמקול: "דן קרפן לביקורת הדרכונים והמכס בבקשה". משהו לא בסדר, בודאי. ברוב הפונוני, שכחתי להצטייד בתעודת שחרור מצה"ל, נאלצתי לדחות יסיתי ב' 24 שעות. היו אלה השעות הארוכות בחיי, אולם גם הם חלפו, ולמחרת מצאתי עצמי במטוס שיצא לציריך, ומשם המשכתי דרכי במטוס סוויס-אייר דרך ליס' בון, ומנורבה, ריו-דה-יאנו ובואנוס-איירס אל תחנות הראשונה במסע — סאנטיאגו דה-צ'ילי. עד שחיין, ליוני במטוס מר שמעון כספי, חבר ההנהלה העולמית של מכבי, משם המשכתי יחידי. הדרך נמשכה יומיים, ואת מרבית שעות הטיסה ביליתי בשינה. נהמתי מקבלת הפנים המפורטת שנערכה לי בהגיעי לסאנטיאגו. אנשי המכבי המ' קומי, בנייהם מספר ישראלים שירדו בשנים האחרונות לדרום-אמריקה, באו לקבל את פני אחד מהם מנחם ברוקוביץ, לשעבר קצין פורט בצ'ילי. שוכנתי במלון הגדול וה' מפיירס ביותר בעיר, קארה, בחדר אחד עם עו"ד אברהם תורי, מזכיר-הכבוד של המ' כבי העולמי.

הפרסומת סביב בואי לצ'ילי היתה גור' לה. כל הארגונים היהודיים ציננו לשבח את בואי להשתתף בתחרויות המכביה הדרומ' באמריקה. חששתי בתחילה כי הפרסומת הגדולה תגרום לי צרות, אלא שיהודי סאנ' סיאנו הרגיעני: "האנטישמיות עדיין לא הגיעה לכאן...".

ואמנם, לא הרגשתי בסימני אנטישמיות בביקורי בן עשרה הימים בצ'ילי. השתתפתי בתחרויות, זכתי באיבץ מדליית-זהב, ו' קיבלתי לאות הוקרה בביע ענק מדי אנשי המכבי המקומי. כמשלחת-בת-אדם אחד זכיתי כאן להערכה עצומה, ולא פעם עמדו דמ' עות בעיני נוכח המעמד הגדול בטקסי ה' פתיחה השלבים. אגב, הישגים עצומים זכיתי לזכות במדליית-זהב לא היו מספיקים לי כדי לזכות במקומות ראשונים בישראל. בצ'ילי צלבי-הקרב. מסאנטיאגו יצאתי לבואנוס-איירס לביקור בן שישה ימים. היו אלה שישה ימי חרה עבירי, מה עוד שאחירת בואנוס-איירס ("אויב טוב" בספר דת) ספוגה ריחור רעים. בניגוד לצ'ילי, לא נערכו לכבודי כל קבלות-פנים. היהדות המקומית חששה לעורר את זעם הניאור' נאצים. בצער רב שמעתי את דברי הצעירים היהודיים המקומיים בדבר סגירת מועדוני הספורט היהודיים בבואנוס-איירס. הטענה שהמציא השלטונות: "אירגוני הספורט היהודיים חשודים בנטיה לקומוניזם"...

בבואנוס-איירס רואים הרבה צלבי-קרב. אמנם לא על הזרוע או על דש הבגה, אך אצל צעירים רבים הבחנתי בצלבי-קרב ש' עיטרו מחויקי מפתחות, או בצורת מדל' יונים זעירים התלויים על הצואר. צעירים יהודיים סיפרו לי כי היריבה חוששים לשלחם לבתי-הספר, ואחריהם מהם, בעלי שמות משפחה כחיימוביץ, זילבר ואחריהם, הגישו בקשות למשרד הפנים הארגנטיני להחליף שם משפחתם לפרננדס, וילאר וגומאז.

הרגשתי הבלתי נוחה השתפרה בהגיעי לריו-דה-יאנו. על הירצחה של הצעירה נורמה פנרק שמעתי ארבעה ימים אחרי הגיעי לשם. העתונות המקומית נמנעה אמנם מכתוב על המקרה, אך בחוגי היהודים הוא היכה גלים.

20 הימים שעשיתי ביבשת דרום-אמריקה חלפו. לדעתי, עשיתי שליחות שלא היתה מביישת עסקן שמקצועו בכך. בכל מקום שאלו נקלצתי או הוזמנתי, הציפוני בים של שאלות על מצבו של הנוער בישראל. אחת השאלות שהרגיזה אותי ביותר, הופנתה אלי באחד המועדונים היהודיים: "האננים חושבים מהערכים המקיפים אתכם?" תשובתי הקצרה, שזכחה למחאות כפיים היתה: "בואו אלינו לישראל, שם לפחות לא תחיו בצל צלבי-הקרב".

בניתוח כתב אתרונם את כנרת כנרת. אחר ההתפעלות הראשונה מפונדק הרוחות, התברר שלמרות לשונו המליצית, הרי ה' מבנה הדרמתי שלו רעוע. אתרונם חזר ושינה ועיבד את המחזה מחדש. כנרת כנרת, תפסה את מקומו בתנוכת הבנין החדש.

אספקטים אישיים. עתה נמצא פונדק הרוחות בתהליך של הצגות הרצה. מאז הגירסה הראשונה שונה המחזה, העוסק בעולמם של אנשי הרוח, בבוהמיה, כמעט כליל. הדמות הראשית בו, הדמות של חננאל, שהיה במקור שחקן, הפכה לדמות של כנר. גם תוך הצגות ההרצה שונו קטעים רבים, חלקם קוצצו וסדרם שונה. אולם גם בגירסה החדשה נשאר עדיין הרושם שהמחזה אינו אלא אוטוביוגרפיה של אתרונם עצמו, במידה מסוימת. סיפורו של האמן שנשט את אשתו כדי למצוא את עצמו בעולם הרוח, הוור אליה אחרי שנים רבות אחרי שלמד את מהותו האמיתית של עולם זה, איפשר לאתרונם הבעה של הרבה אספקטים אישיים.

ציור

חמונות במסגרת

לאורך הקירות הטחובים, במרתף קמור' תיקרה של בית ערבי ישן ביפו, נשענו מסגרות עץ וצליהן מתוח בד. היו אלה תמונות בכל הסגנונות. פורטרטים, רישור' מים וקומפוזיציות מופשטות בצבעי-שמן. בפניה היחידה אליה חזר מעט אור, דרך הדלת הפתוחה, ניצב צעיר שחרחר ומרח בד במכחול עבה.

עד לפני שנים אחדות לא חשב הצעיר הצגום כי עולמו יהיה עולם של בדים ומס' גרות. כי איתמר סיאני (21) שנא מסגרות משחר ילדותו.

הבריחות אל אמא. הוא שנא את מסגרת-הישיבה בבני-ברק, אליה הוכנס כש' הגיע עם אמו ושלושת אחיו על מרדב הקס' מימי פעם היה בורה חורה לאימו ב' רמת-גן, מיתחר ככוח לישיבה. גם מהישיבה בירושלים, אליה הועבר בתקווה כי ממקום כה רחוק לא יברח, היה חוזר לביתו. לבסוף הוכנס למוסד דמי בחדרה. שם שהה כחצי שנה. יום אחד הודיע לו ה' מדרין כי אין הוא יכול ללכת עם שיער כה ארוך, שלח אותו להסתפר. "בסדר", השיב לו איתמר, אולם במקום ללכת אל ספר, יצא את שער המוסד, ושוב — חזר בטרמפים לביתו. כי שוב לא הצליח להסתגל למסגרת.

אולם יום אחד התברר לו שלא כל מסגרת מעיקה עליו. הוא הוזמן לכפר הנערץ שפיה, לרגל הגינת בר-מצוה של אחיו שלמד שם, התרשם כל כך מהמקום, שסירב לחזור הביתה עם אמו, אשר נאלצה לרשמו במוסד.

ציור מתוך שעמום. חבלי הקליטה הראשונים של איתמר היו קשים ביותר. הוא הרבה להתבודד, נהג לשוחח עם אחיו בלבד. רק כאשר החלה מנהלת החוג הדרמ' סי במקום לשתפו בהצגות שנערכו בכפר, התחיל איתמר להתערות בחברה. באחד מימי החורף, כיצא לשחק במגרש הכדורגל ומצא אותו רטוב, נכנס לחדרו של אחיו, ביקש ממנו עיסק כלשהו. האח נתן לו נייר ועפרון כדי שיעציר.

איתמר דחה את ההצעה. "אם תציר יפה, אתן לך גם צבעים לצבוע את הציור", הבטיח לו האח.

זה כבר קסם לי, נזכר איתמר. לאחי, שצייר כבר כמה שנים, היתה מגירה מלאה צבעים. תמיד כשהייתי ניגש אליה הוא היה צועק עלי. לכן כשהבטיח שירשה לי להש' תמש בצבעים, זה משך אותי.

תמונות כמו יומן. כך החל איתמר לצייר. הוא גילה כשרון בולט, וכעבור שנה וחצי נשלח בהמלצת מנהל-המוסד לקורס בכפר האמנים עין-הרד. כשחזר משם, איפשר לו הנהלת המוסד לעבוד מחצית היום ואילו במחצית השניה ישב בחדרו וציר.

כשהתגייס לצבא, כחבר להקת השריון, מצא לו דירה בקומת-קרקע בבית הערבי הישן, בו שכנה הלהקה, הקים שם את ה' אטליה שלו.

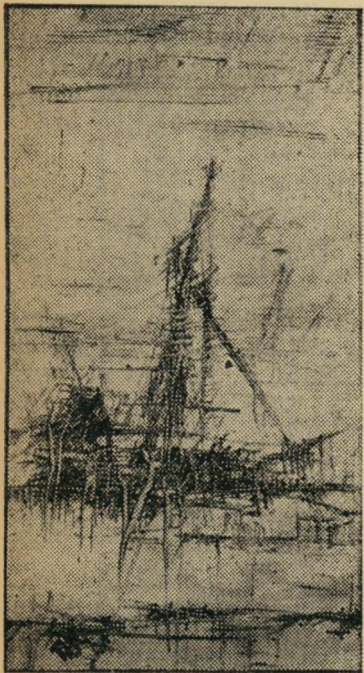
השבוע, כשנה אחרי שהציג את ציוריו בתערוכה קטנה, בבית-העיתונאים בתל-אביב, אסף איתמר את תמונותיו החדשות מפניות החדר, כדי להציג עשרים מהן בתערוכה שתפתח בקפה קליפורניה. אולם, דומה כי הצייר הצעיר, ששמח על האפשרות להציג את תמונותיו בפומבי, אינו שש ביותר למכור אותן.

"אני אוהב לאסוף את התמונות לעצמי", הוא אומר. "זה כמו — כמו שמישהו כותב

יומן. לפעמים נעים לי לדפדף בהן חורה, ולהיזכר".

חיים כפולים

"פשוט הרגשתי שעלי לערוך תערוכה — או לשרוף את כל ציוריו" הודה הגבר גבד' הקומה, שהופעתו הנערית המובהקת הס' תירה את 55 שנות חייו. בפני ברירה אכ' זרית זו נכנע, ערך את תערוכתו הראשונה. שם הצייר, ש' 41 ציוריו ורישומיו מוצ' גים עתה בגלריה צ'מרינסקי בתל-אביב, הוא פאבס. מעטים יודעים שלא קיים איש בשם זה. "פאבס" הם ראשי-התיבות (בלועזית) של פראנץ ברטולט שוארק, אדריכל-פנים

ציורי-שמן של פאבס

מיפרשות, סחנת-רוח, פיגוריי-בינין

תל-אביב ידוע, החביב במיוחד על בעלי הטעם המודרני.

"כל חי הצטערתי!" כשהייתי בן 20, הייתי צריך לבחור בין אדריכלות-פנים לבין ציור. מטעמים בורגניים גרידא בחרתי באדריכלות, אותה למדתי בבית-הספר ל' אמנות-שימושית בברלין. היחלקתי את ה' אמביציות של כציר. כל חי הצטערתי על כך".

כך חי האיש חיים כפולים. העולם הכיור כאדריכל-פנים מצליח, נשוי ואב לבנים מבוגרים. אולם במחחרת חי "פאבס" הצייר, אשר צייר ללא הרף, ושהראה את יצירותיו רק לדידיו הקרובים ביותר. אחדות חלר' יות בדירות שתיכנן, כמתנה לדיירים-לקר' חותיו. עד שהחליט כי אי-אפשר עוד להמ' שוך כך. אמן אינו יכול לחיות ללא קהל וללא תהודה ליצירתו.

כך ניתן לציבור לראשונה להביט ב' מעשי-ידיו של פאבס-שוארק. המבט היה כדאי.

על הפכיון. אף שלציוריו של פאבס אין שמות, הוא מתנגד בחלט להגדרים כ' מופשטים. ההפשטה בעיניו היא מופשטת. באחי מן הרישום. הרישום הוא בסיס לכל ציור, טוען הצייר. שאיפתו: סינטזה של שכל ורגש.

לכן אין ציוריו של פאבס תלויים על בלימה. אי-אפשר, למשל, להפוך אותם על ראשם. אך תוכנם תלוי בדימוינו של המס' תכל. הוא יכול לראות בציור אחד תרגים של סירת-מיפרש, סחנת-רוח או קונסטרוק' ציה של בניין (ראה תמונה). בתמונה שניה יראה נוף סוף-ישימש של שלגי סיביר.

פאבס לעולם אינו משתמש במכחול. כל ציורי-השמן שלו מצויירים בסכין. על רקע בסיסי, אפור על פי רוב, הוא מורח קחים שחורים, לרוב מצטלבים. לאחר מכן הוא חורט בסכין בתוך הצבע, כך ששריטות הסכין יוצרות מעין קחים בהירים בתוך השחור. שאיפתו: למצוא את כל צבעי ה' טבע בשחור ואפור. רק לעיתים רחוקות הוא משתמש בצבעים ממש, צהוב או ירוק. התוצאה: ציורים המפתיעים בשלל גחני' הם, המלביחים את הדימויו והספוגים מצבי' רוח. אחדים מהם מזכירים בצורה מורה את אוירתם של ציורים סיניים עתיקים. בשביל פאבס עצמו היתה התערוכה חזיה משחררת. סוף-סוף עלה מן המתחרת.

אלמגור ב' האידיוטית"

העונות נאשמה ברצח

שות במי המדינה של היצירה הדרמטית בארץ.

כאשר הקריא אתרונם בבית-קפה קטן את הנוסחה הראשונה של המחזה בפני ועדת הפרטואר של הקאמרי, אחוז בשומ' עים הרגשה של התרוממות-רוח, האפיינית לכל מי שקורא את יצירות הפיוט של אתרונם. לשונו הנמלצת של המחזה, תיאור' ריו הפיוטיים והרושם האוטוביוגרפי ש' צוררה העלילה הביא את אנשי הקאמרי לידי החלטה שיה' יהיה המחזה בו יתנכו את בנין התיאטרון החדש.